

Feljton: Baletni plesači između scenske bajke i surove realnosti – izazovi teške umjetničke profesije 9.

Kazalište kao sustav: Interni odnosi, hijerarhije, organizacija rada i prostor za umjetničku autonomiju

Hijerarhija unutar baletnog ansambla posebno je specifična. Ona nije samo umjetnički poredak, nego i dio radno-pravne strukture. Prvaci i solisti nose težinu repertoara, dok mladi članovi ansambla prolaze dug put do većih uloga. Unutar te hijerarhije važna je i nevidljiva dinamika svakodnevnog rada: odnosi mentora i mladih plesača, odgovornost baletnih majstora, susreti s koreografima.

Irena Pasarić, nacionalna baletna prvakinja u mirovini i bivša ravnateljica HNK-a u Zagrebu

najmanja promjena repertoara zahtijeva precizno usklađivanje s administracijom.

Hijerarhija unutar baletnog ansambla posebno je specifična. Ona nije samo umjetnički poredak, nego i dio radno-pravne strukture. Prvaci i solisti nose težinu repertoara, dok mladi članovi ansambla prolaze dug put do većih uloga. Unutar te hijerarhije važna je i nevidljiva dinamika svakodnevnog rada: odnosi mentora i mladih plesača, odgovornost baletnih majstora, susreti s koreografima, manji i veći konflikti oko podjela, osjećaj nepravde ili iznenadnih prilika. U baletu se napredovanje često doživljava kao spoj strpljenja, fizičke izdržljivosti i sreće, ali iza svega stoji sustav unutar kojeg ravnatelj baleta donosi odluke koje mijenjaju sudbine.

Piše: Zlatko Vidačković

29.11.2025. – Kazalište se često zamišlja kao prostor slobode, mjesto gdje umjetnost prevladava svakodnevne brige, a kreativnost određuje ritam života. No onaj tko jednom zaviri iza zastora brzo shvati da kazalište funkcionira daleko više kao institucija nego kao boemski laboratorij. Između umjetnika i publike stoji golemi, pomno organizirani aparat koji upravlja svakim korakom, svakim satom, svakom odlukom. Baletni ansambl, možda najkrhikiji dio tog organizma, doživljava taj sustav najintenzivnije, jer se u njegovu radu ne prepliću samo estetika i disciplina, nego i precizni birokratski mehanizmi koji određuju granice mogućeg.

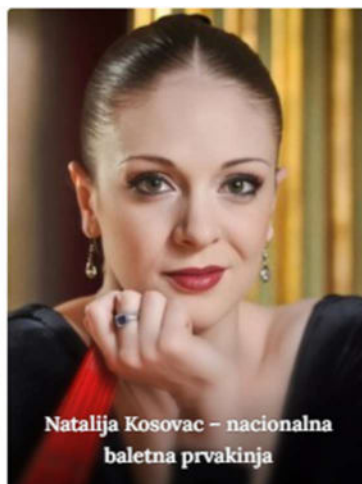
Unutar hrvatskih nacionalnih kazališta balet ne postoji kao izolirani svijet, nego kao pogon u kojem je svaki segment povezan s drugim. Ansambl je dio šire strukture koju čine ravnateljstva, kazališno vijeće, intendantski kabinet, tehničke službe, uprava i financijski odjeli. Umjetničke odluke koje publika vidi kao spontane i inspirirane prolaze kroz višeslojne kanale odobravanja: od ravnatelja baleta do intendanta, od intendanta do vijeća, od vijeća do ureda osnivača. Svaka premijera rezultat je kompromisa između estetske ambicije i institucionalnog okvira, pa i

**Guilherme Gameiro Alves i
Iva Vitić Gameiro –
nacionalni baletni prvaci**

**Takuya Sumitomo –
nacionalni baletni prvak**

**Natalija Kosovac – nacionalna
baletna prvakinja**

No kazalište kao sustav ne djeluje samo prema unutra. Ono je i birokratska institucija s jasnim protokolima, propisanim radnim vremenom, pravilnicima o zaštiti na radu i financijskim ograničenjima. Baletni umjetnici tako žive u dvostrukom ritmu: jedan određuje umjetnost, drugi institucija. S jedne strane postoji ideal neprekidnog umjetničkog rasta, s druge potreba da se ispunjavaju planovi, obrasci, proračunska ograničenja. U tom spoju nastaje specifična tenzija koja obilježava svakodnevicu baletnog ansambla.

Umjetnička autonomija u takvom sustavu nije nemoguća, ali je uvijek vezana uz okolnosti. Ravnatelj baleta, koliko god bio vizionarski nastrojen, mora voditi ansambl kroz mrežu zahtjeva: od tehničkih uvjeta pozornice do raspoloživosti orkestra, od dugoročnog planiranja sezona do akutnih problema poput iznenadnih ozljeda. Umjetnička sloboda zato ne znači samo slobodu stvaranja, nego i sposobnost snalaženja u institucionalnim okolnostima. Neke od najhrabrijih baletnih premijera nastale su upravo u situacijama kada je umjetnička ideja morala preživjeti niz kompromisa, od financijskih do organizacijskih.

Za baletne umjetnike kazalište nije samo njihovo radno mjesto, nego i svojevrsni mikrosvijet. Oni u kazalištu provode više vremena nego kod kuće, dijele prostore, napore i ambicije, ali i dijele svijest da njihov rad ovisi o sustavu koji ima vlastitu logiku. Publika vidi harmoniju na sceni, ali plesači znaju koliko je ta harmonija krhka i kako je lako narušiti je jednom administrativnom odlukom, jednim krivim rasporedom, jednim preopterećenim tjednom.

**Almira Osmanović, nacionalna prvakinja u
mirovini**

**Irina Čaban Bilandžić – nacionalna baletna
prvakinja**

Kazalište kao sustav živi u paradoksu. S jedne strane, mora biti strogo organizirano da bi se umjetnost uopće mogla stvarati. S druge, previše rigidnosti može ugušiti spontanu kreativnost koja balet čini živim. U toj napetosti, baletni ansambl pronalazi svoj prostor djelovanja. Njihova snaga leži u tome što, unatoč svim slojevima birokracije, na sceni i dalje uspijevaju stvarati ono što publika prepoznaje kao čistu umjetnost. Sustav je potreban da bi balet postojao, ali balet je taj koji sustavu daje smisao.

©Zlatko Vidačković, *Hrvatskoglumiste.hr*, objavljeno 29. studenog 2025.

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti. Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.